

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ
УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
СУХОПУТНИХ ЗБРОЇ

ІМЕНІ
ПЕТРА САВІЧУКА

Код 08410370

"18" 06 2014
№ 2334

Голові спеціалізованої вченої
ради К 35.869.01 в Національній
музичній академії України імені
М.В. Лисенка
вул. Н.Нижанківського, 5
м. Львів, 79005

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Чубак Антоніни Андріївни
"ПОЗАСТИЛЬОВІ ТА СТИЛЬОВІ ВИМІРИ
ТВОРЧОЇ ЗРІЛОСТІ КОМПОЗИТОРА"
представлену на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства
за спеціальністю 17.00.03 – Музичне мистецтво

Музикознавчий процес тяжіє до суб'єктивної мотивації будь-якої тематики, перетворюючи науку про мистецтво в суто авторську інтелектуальну царину – сміливу, несподівану за вибором проблематики та методології її вирішення. Сучасність інтенсифікує розбудову гуманітарних наук, в наш час виникає необхідність порушення наукового герметизму на користь більш глибокого осягнення ключових проблем теорії мистецької особистості. Одним з перспективних напрямків в даному контексті є дослідження впливу вікової психології на процес творчого мислення представників різних видів мистецтва. Ідея міждисциплінарного синтезу, яку обирає і переконливо обґрунтовує пошукувач, дозволяє запропонувати оригінальну, нову концепцію вивчення еволюційного процесу композиторської творчості з акцентом на центральному, зрілому періоді. Використовуючи комплексний підхід, дисертантка опирається на гнучку систему взаємозв'язків філософії, культурології, вікової психології розвитку особистості, акмеології та музикознавства.

Відтак, тема, до якої звернулася дисертантка, продиктована самим часом – часом розквітості та незаангажованості науково-дослідницького

мислення, пов'язаного із сміливою апробацією нових експериментальних методик.

Дисертаційна праця А.А. Чубак, об'єктом якої став амбівалентний феномен композиторської зрілості, являє собою приклад виваженого, логічно вибудованого, системного дослідження. Вікова координата обирається у ролі однієї з найбільш значущих та містких, оскільки, на думку пошукувача, – це метафора людського існування, барометр загального психофізіологічного стану організму, комплекс духовно-етичних характеристик особистості на зрілому етапі життєвого циклу тощо. При цьому логічно доводиться філософська, соціокультурна, психологічна та акмеологічна амбівалентність вікового змісту періоду дорослості.

Загальна структура дисертаційної роботи А. Чубак характеризується логічністю та чіткістю змістовного наповнення розділів і підрозділів, складається за усталеною традицією зі вступу, основної частини, що розподіляється в даному випадку на три розділи, висновків та ґрунтового списку використаних джерел.

У вступі авторка послідовно і чітко подає загальну характеристику роботи, докладно обґрунтовує необхідність використання різних наукових методів дослідження, зосереджує увагу на науковій новизні отриманих результатів, окреслює джерельну базу, наводить відомості щодо апробації результатів дослідження.

Осмислюючи "Композиторську зрілість як предмет міждисциплінарного дослідження" (перший розділ дослідження) дисертантка послідовно вписує її у широке коло гуманітаристики. А. Чубак подає та коментує існуючі дефініції категорії, пропонує низку філософських та психологічних інтерпретацій зрілості, окреслює методологічний потенціал акмеології як відносно нової науки про вищий щабель розвитку людської особистості, нарешті, аналізує музикознавчі підходи до поняття "композиторська зрілість". Особливої уваги вартує підрозділ 1.5. "Музикознавчі рецепції", в якому пошукувач класифікує музикознавчу літературу в

залежності від міри виокремлення у ній особистісного начала композитора.

Найбільш цінним у цьому розділі є останній підрозділ 1.6. "Творча зрілість в драматургії біографічного сценарію композитора", де, поглиблюючи гіпотезу В. Бобровського (окресленої у монографії "Функційні основи музичної форми") на базі теорії музичної драматургії дисертантка виводить власну типологію композиторської життєтворчості в залежності від типу творчої зрілості. Відтак, авторка виділяє три її типи: хвилеподібний тип, крещендууючу півхвилю та тип життєтворчої драматургії з кульмінацією-джерелом.

У другому розділі **"Позастильві аспекти творчої зрілості композитора"** здійснюється спроба екстраполяції досвіду персонології, психології творчості, психології розвитку та акмеології на біографічні сценарії видатних композиторів-романтиків. Дисертантка вписує зрілий період життєтворчості в контекст періодизаційних закономірностей (підрозділ 2.1.), пропонує власне бачення психограми композиторської особистості на щаблі зрілості (підрозділ 2.2.), висвітлює питання алгоритму творчої продуктивності та специфіки творчого процесу (підрозділи 2.3. та 2.4. відповідно).

Найяскравішим є третій розділ дисертації **"Феномен зрілого композиторського стилю"**, де дисертантка висвітлює музичне втілення творчої зрілості композитора. Аналітичні нариси переконливо демонструють, що твори, написані у межах зрілого періоду життєтворчості є вершинними та демонструють питомі риси індивідуального композиторського стилю. На прикладі творчості Ф. Мендельсона А. Чубак простежує стильову стабільність упродовж усіх етапів, що свідчить про раннє досягнення мистецької зрілості. Циклічність творчого мислення Р. Шумана пошукувачка трактує як психологічну сутність митця. Симфонізм Й. Брамса розглядається дисертанткою як вершина його численної творчої спадщини та трактується як своєрідна жанрова домінанта на щаблі особистісної та професійної зрілості. У своїх міркуваннях авторка відстоює точку зору про те, що стиль

композитора впродовж життя є незмінним, однак способи його виразу можуть змінюватися.

Ґрунтовні загальні висновки дисертації завершують дослідження А. Чубак і дають змогу пересвідчитись у доцільності комплексного осмислення композиторської зрілості як хронологічного та аксіологічного феномена.

Основні завдання дослідження послідовно втілюються у всіх розділах роботи. Мету дослідження, що полягає у розкритті феномена творчої зрілості композитора крізь призму взаємодії позастильових та стильових факторів, досягнуто.

Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації. Публікації автора повною мірою відображають основні положення та висновки дослідження.

Очевидні достоїнства рецензованої праці доповнюються певними незначними недоліками, що є цілком закономірно для досліджень такого формату. Відтак, виникають певні **зауваження** та пов'язані з ними **запитання**:

1. Перший розділ дисертації є дещо перенасиченим теоретичною інформацією, тут відчувається захопленість авторки позамузикознавчим простором;
2. Широке коло персоналій, що розглядаються в роботі було б варто доповнити представниками української музичної культури. Видається правомірним, до прикладу, розглянути життєтворчість та зрілі твори М. В. Лисенка. Яка Ваша думка з цього приводу?
3. Виходячи з того, що основним стильовим виміром творів, що розглядаються в роботі, є романтизм, цікаво почути Вашу думку про творчість українських постмодерністів, що віддали данину постромантичній традиції. Зокрема, як би Ви могли пояснити феномен творчої зрілості, яку демонструє один із ранніх творів Олександра Козаренка "Г'єро мертвопетлює"?

4. Якими Ви бачите перспективи розбудови обраної теми в майбутньому?

Звичайно, роздуми та зауваги рецензента викликані лише проблемною широтою й фактологічною наповненістю дисертації А. Чубак. Безумовно, висловлені уточнення та побажання лише підкреслюють вагомість та проблемну широту рецензованого дослідження, свідчать про відкритий характер роботи, що залишає поле для подальших наукових розробок. Зважаючи на інформативність дисертаційного дослідження, хочеться побажати, щоб роботу було перероблено у монографічну публікацію, а критичне ставлення до джерел було втілено як у працях наступних дослідників, так і в подальшій роботі дисертантки.

Виходячи із викладеного, вважаю, що дисертація А. А. Чубак "Позастильові та стильові виміри творчої зрілості композитора" є глибоким, творчим, логічно вибудованим, самостійним, науково-коректним і завершеним дослідженням, виконаним на високому професійному рівні.

За постановкою проблеми, змістом, науковим рівнем, можливим практичним використанням у навчальних курсах, а також новизною отриманих результатів дисертаційне дослідження Антоніни Андріївни Чубак відповідає вимогам ДАК МОН України, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.03 – музичне мистецтво.

Відгук підготував:

професор кафедри морально-психологічного
забезпечення діяльності військ
загальновійськового факультету
НАСВ імені гетьмана П.Сагайдачного,
кандидат мистецтвознавства, доцент

 Л.В.СИДОРЕНКО

Підпис працівника ЗС України Сидоренко Л.В. засвідчую.

Заступник начальника
НАСВ імені гетьмана П.Сагайдачного з наукової роботи,
кандидат історичних наук,
полковник, доцент

 А.В.СЛЮСАРЕНКО